

LUNDS
UNIVERSITET

BESLUT

Diarienummer
V 2021/96

2021-04-15

Finansdepartementet

Rektor

Yttrande över En gemensam utbildning inom statsförvaltningen (SOU 2020:40)

Ert dnr Fi2020/02978

Inledande synpunkter

Lunds universitet ser behovet av ett gemensamt förhållningssätt inom statsförvaltningen. Universitetet är därför i grunden positivt till en grundläggande utbildning om statstjänstemannarollen i syfte att öka kunskaperna om och förståelse för de grundläggande normer, rättsprinciper och regelverk som gäller för statsförvaltningen. Universitetet stödjer även intentionen att detta i sin förlängning ska bidra till att öka medborgarnas förtroende för statsförvaltningen och ytterst till förtroendet för demokratin.

Trots behovet av ett gemensamt förhållningssätt inom statsförvaltningen avstyrker universitetet utredningens förslag i sin helhet. Den föreslagna utbildningen och dess organisation förefaller som orealistisk att genomföra för att bli ändamålsenlig och meningsfull. Förslaget uppfyller inte utredningens uppdrag att föreslå en anpassningsbar och flexibel utbildning.

Universitetet har en rad synpunkter på vilka som bör omfattas av utbildningsinsatsen, det praktiska genomförandet, ansvarsfördelning mm. Då universitetet avstyrker utredningens förslag i sin helhet har vi i detta yttrande inte gått in på alla delar av förslaget utan valt att fokusera på några övergripande frågor som utvecklas nedan.

Lunds universitet motsätter sig en gemensam obligatorisk grundutbildning som ska omfatta i princip alla anställda inom statsförvaltningen

Målgruppsanpassning är viktig när det gäller utbildning. Målgruppen för den föreslagna utbildningen, samtliga statsanställda med några undantag, är i så gott som alla avseenden mycket heterogen. En obligatorisk utbildning för en sådan grupp måste vara anpassningsbar och flexibel, bland annat utifrån verksamhetens karaktär och individers olika förkunskaper. Utredningens förslag om en obligatorisk gemensam utbildning för den stora och varierade grupp det rör sig om innebär en uppenbar risk att utbildningen inte passar någon. Förslaget är inte heller i linje med tilläggsdirektivet i vilket det anges att en obligatorisk introduktionsutbildning för statligt anställda måste vara anpassningsbar och flexibel utifrån olika faktorer som myndigheternas storlek, verksamhetens karaktär och de nyanställdas förkunskaper (Kommittédirektiv 2019:6, s 438).

Lunds universitet är även emot att reglera utbildningen i lag och förordning. Att stärka förmågan att hantera den särskilda rollen som statsanställd och öka kunskapen om grundläggande rättsprinciper och regelverk som gäller i statsförvaltningen bör i stället ske genom förvaltningspolitiska mål, ekonomiska styrmedel och återrapporteringsmål som dessutom ligger i linje med den arbetsgivarpolitiska delegeringen till förvaltningsmyndigheter under regeringen. En sådan styrning framstår också som mer förenlig med det sätt statsmakterna bör styra sina myndigheter, i vart fall när det gäller statliga universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen.

Lunds universitet avvisar förslaget att ett universitet ska tillhandahålla den föreslagna grundutbildningen inom statsförvaltningen

Universitet och högskolors uppdrag framgår av högskolelagen i vilken framgår att lärosätena ska bedriva utbildning och forskning som vilar på vetenskaplig grund och beprövad

erfarenhet. Att på detta sätt utöka lärosätenas (även om det endast blir ett lärosäte) uppdrag med utbildningsuppdrag för hela statsförvaltningen är i strid mot högskolelagen. Lärosätenas verksamhet, deras självständighet och den akademiska friheten måste främjas och värnas. Utredningen föreslår också att utbildningens innehåll föreskrivs av en annan myndighet och utan krav på att frågor om utbildningens innehåll, upplägg och kvalitet ska fattas av personer med vetenskaplig kompetens vid ett lärosäte. Detta är helt främmande för styrning av utbildning som anordnas av ett universitet eller en högskola.

Lunds universitet motsätter sig starkt att det akademiska uppdraget förskjuts i syfte att tillgodose ett gemensamt utbildningsuppdrag för hela statsförvaltningen och att innehållet i utbildningen ska beslutas utanför akademien, vilket starkt underminerar lärosätenas autonomi.

I Sveriges universitets- och högskoleförbunds (SUHF) yttrande över utredningens förslag utvecklas ytterligare det olämpliga i att ett universitet ska tillhandahålla en grundutbildning inom statsförvaltningen. Lunds universitet ställer sig bakom SUHF:s yttrande.

Lunds universitet anser det vara orealistiskt att genomförandet inte ska medföra ökade kostnader för staten

Enligt direktivet (Kommittédirektiv 2019:6) får förslaget inte medföra ökade kostnader för staten. Att ge ett uppdrag som innebär en klar ambitionshöjning från statens sida och samtidigt kräva kostnadsneutralitet anser Lunds universitet varken är realistiskt eller rimligt. Det är dessutom knappast troligt att den föreslagna utbildningen mer än delvis skulle kunna ersätta myndigheternas egna utbildningar. Man måste ju också lära sig de förutsättningar, regler och uppdrag som gäller för den egna arbetsplatsen, vilket innebär ytterligare kostnader, som utredningen tycks bortse ifrån.

Den föreslagna utbildningen innebär stora onödiga kostnader, pålagor och administration som inte kan anses ligga i linje med kravet på effektivitet och god hushållning i statsförvaltningen. Detta kan inte heller förmodas bidra till att öka allmänhetens tillit till statsförvaltningen.

Lunds universitet anser att en gemensam utbildning inom statsförvaltningen relativt enkelt, och mycket mer kostnadseffektivt, kan tas fram av exempelvis Statskontoret. De fortsätter då att utveckla arbetet med en god förvaltningskultur där undervisningsmaterial riktat till hela statsförvaltningen tillgängliggörs på myndighetens webbsida. På detta vis skapas likvärdighet i utbildningen som kan anpassas för och infogas i övriga myndigheters utbildningar. Universitetet menar också att istället för att utbildningen ska vara obligatorisk för alla anställda och att ett större universitet ska vara de som medger undantag så vore det rimligt att låta respektive myndighet avgöra vilka som är i behov av utbildningen.

Beslut

Beslut att avge detta yttrande har fattats av undertecknad rektor i närvaro av stf förvaltningschef Cecilia Billgren efter hörande av Lunds universitets studentkårer och efter föredragning av utredare Carina Wickberg, Universitetsledningens kansli.

Erik Renström